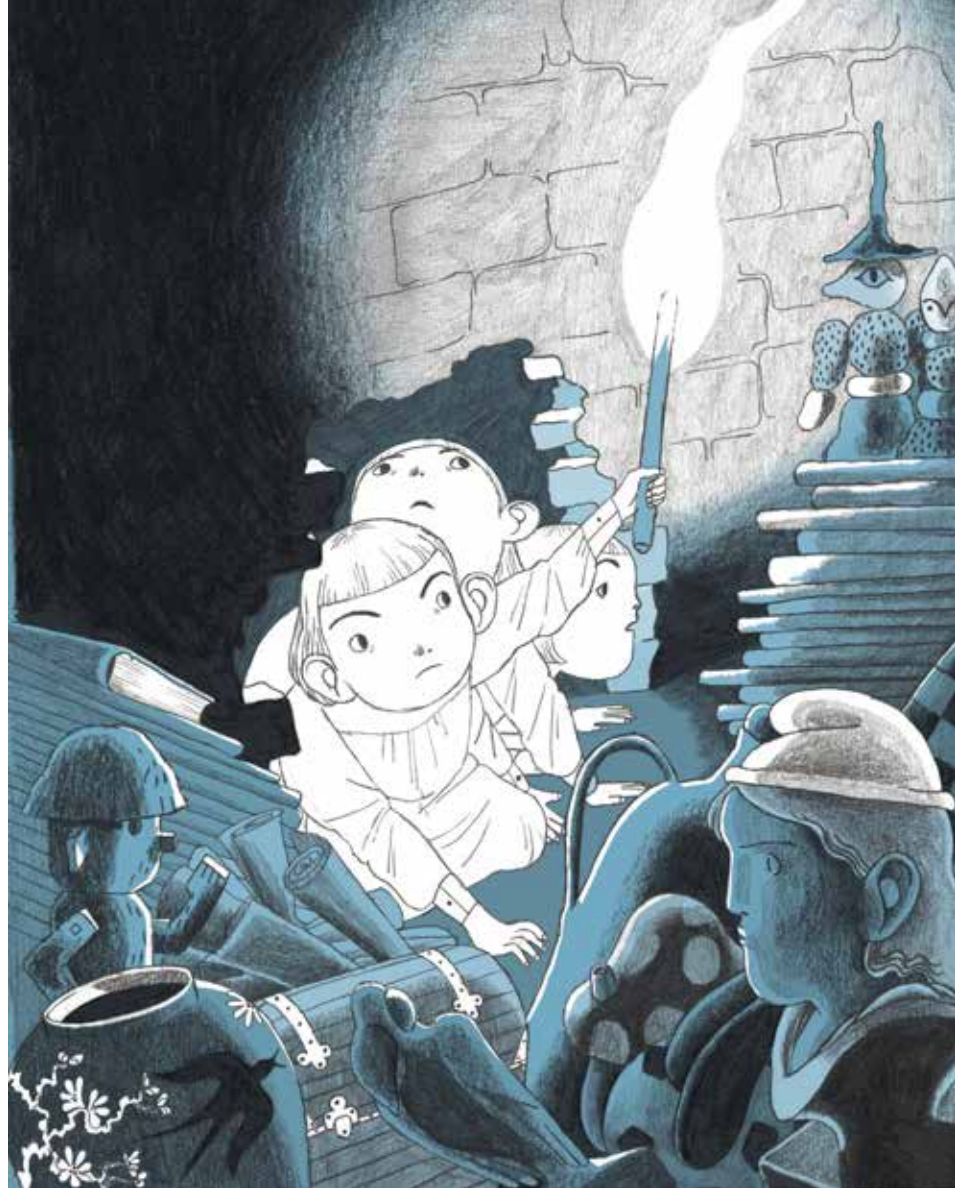

de SCHITTERENDE SCHAT

OVER HET WAT, WAAROM EN
HOE VAN HET STRIPERGOED

Praktische tips voor stripmakers en verzamelaars

Wat hebben we hier?

Geen tragische zwaardrest,
sprakeloos makende moeder
met kind, of onbederfelijke
mosselschelpen.

Geheugen natuurlijk wel:
borstbeeld, foto, schoenendoos,
desnoods de schoenen ook.
Maar hoe buitensboeks te bewaren

(gezwegen van *obiter dicta*,
Het overal onder de sterren
beneveld bijeengezekene)
hun gekte, hun liefde, hun best?

Nee, geen Keltische gesp,
zeug van wijlen een vrouw,
hemelvretend concept.
Laat staan mode!

Alles wat we hier hebben
is bijzondere rommel – hooguit
het tongbotje van min of meer
melodieuze tegen de tijd

getierd hebbende doden.

Benno Barnard

Het tongbotje, Amsterdam 2006

WAAROM DEZE BROCHURE?

- “ Documentary heritage reflects the diversity of languages, peoples and cultures. It is the mirror of the world and its memory. But this memory is fragile. Every day, irreplaceable parts of this memory disappear for ever.
- “ Il est important de dire que tout n'est pas achetable dans la vie. [...] Je m'estime privilégié d'avoir vécu de ce métier. Ce sont les lecteurs, la société, qui ont rendu cela possible. Il est normal que cela leur revienne.

— **UNESCO**

Memory of the World Programme 1992

— **François Schuiten**

Le Monde, 5 april 2013

Samen met het Letterenhuis, de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, LUCA School of Arts en FARO stimuleert Stripgids de zorg en de aandacht voor het strip-erfgoed in Vlaanderen. Daartoe willen we alle betrokkenen blijvend attenderen op de culturele waarde en het belang van deze bijzondere vorm van ons cultureel erfgoed.

Geregeld ontvangt Stripgids vragen van verzamelaars en stripmakers over hoe ze met hun (oud) materiaal moeten omgaan. Hoe ze het moeten bewaren, en of ze hun e-mails toch niet beter kunnen afdrukken? Deze brochure probeert een antwoord op deze en andere vragen te bieden. Of wil in ieder geval een leidraad zijn.

WAT IS STRIPERFGOED?

Het erfgoed van de strip. Met andere woorden: alles wat een stripmaker (m/v) (tekenaar, scenarist, letteraar, inkleurder enzovoort) tijdens zijn of haar leven maakt, verzamelt en bewaart. Net als alle documenten die worden gecreëerd of gepubliceerd door (strip)tijdschriften, stripuitgevers, kranten en (literaire) organisaties, door literatuur- en stripprogramma's op radio en tv of door organisatoren van stripbijeenkomsten en -festivals: het valt allemaal onder de noemer 'striperfgoed'.

Het gaat om digitale of papieren manuscripten, typoscripten en drukproeven; om persoonlijke briefwisseling en om zakelijke correspondentie; om pamfletten, affiches, illustraties en onderscheidingen; om bedrijfstechnische en bestuurlijke documenten van uitgeverijen; om redactionele notities van tijdschriftsecretarissen; om familiekiekjes en ander fotomateriaal, geluid- en beeldopnames; om persoonlijke aantekeningen, agenda's en dagboeken; om journalistieke kritieken; om schoolschriftjes *met* tekeningetjes in de kantlijn en schoolschriftjes *zonder* tekeningetjes in de kantlijn. En uiteraard ook om *the real stuff*: de originele tekeningen, pagina's, voorbereidende schetsen, uitprobeersels en alles wat leidde tot de creatie of productie van een verhaal of stroken. Ook alle commerciële en gedrukte afgeleiden – albums, tijdschriften, prenten, T-shirts en andere kledingstukken, merchandising enzovoort – behoren tot het striperfgoed.

Striperfgoed geeft inzicht in het leven en het oeuvre van iedereen die strips maakt. Het vertelt ook iets over de lezers, de tijdsgeest van een bepaalde periode, de auteursorganisatie, het beleid, het tijdschrift of de krant, en kan ook de relatie tot andere media zoals (animatie) film, literatuur, beeldende kunsten en podiumkunsten verduidelijken.

WAAROM STRIPERFGOED BEWAREN?

“Het is aan de wetenschappers en andere mensen die van het archief gebruikmaken om de mogelijkheden van de teksten te tonen. We moeten ze bestuderen, niet om een doctoraat te behalen, maar om iets aan de wereld te kunnen vertellen.

— **Xavier Roelens**

Blauwdruk, Letterenhuis 2008

“Al heel vroeg besepte ik hoe schamel ons geheugen is, hoe snel we dingen vervormen. Sinds halfweg [de] jaren zeventig gaat er geen dag voorbij zonder dat ik in mijn dagboek schrijf. Om het allemaal te bewaren. Ik heb duizenden bladzijden, [...] een wetenschapper moet er dan ooit maar iets moois van maken.

— **Kamiel Vanhole**

De Standaard 28 maart 2008

Voor uzelf

Striperfgoed bewaren betekent persoonlijke herinneringen veiligstellen. Sommige documenten roepen persoonlijke herinneringen op aan mensen, plaatsen of tijden. Andere vertellen over praktische, professionele of administratieve kwesties. Al die zaken zijn belangrijk; het is nuttig ze ongeschonden en goed geordend in de buurt te hebben wanneer ze nodig zijn, nu, binnen enkele maanden, over een paar jaar of een half leven.

Voor ons allemaal

Striperfgoed vormt de harde schijf voor ons stripgeheugen. Zonder dit materiaal wordt het verhalende erfgoed minder tastbaar, herkenbaar of begrijpelijk.

Wetenschappers zoeken inzicht in de tekst en/of de tekeningen, het

kleurgebruik, de pagina-indeling, de schrijver-tekenaar, scenarist, zijn of haar lezer, de omgeving. Onderzoek naar Vlaamse auteurs, de Nederlandse taal, de wisselwerking tussen Vlaanderen en de rest van de wereld, de organisatie van het (strip)leven of de leescultuur in Vlaanderen is alleen maar mogelijk met bronnenmateriaal dat beschikbaar is.

Bovendien zijn heruitgaven of tentoonstellingsprojecten onmogelijk, zonder toegang tot de originele werken.

Vinden volgende generaties het werk van een bepaalde auteur wel belangrijk genoeg om er onderzoek naar te doen? Zullen biografen zich de moeite getroosten om het leven van deze of gene stripmaker te reconstrueren? Daar bestaat nu uiteraard geen zekerheid over. Maar zonder het bewaarde en publiek toegankelijke striperfgoed is onderzoek al bij voorbaat onmogelijk.

HOE STRIPERFGOED BEWAREN?

PAPIER, BEELD EN GELUID BEWAREN

Papier kan heel lang meegaan, mits enkele voorzorgsmaatregelen worden getroffen. Generaties na ons kunnen oude familiekiekjes nog bekijken. Beeld- en geluidopnames zijn al wat weerbarstiger. Informatie op video's, grammofoonplaten en cassettes degradeert nóg sneller en kan slechts via aangepaste apparatuur worden bekeken en/of beluisterd.

Archiveren op het droge

TIP 1

Bewaar documenten in een ruimte waar de temperatuur niet onder de 18° en niet boven de 21° Celsius komt. Het is vooral belangrijk om grote schommelingen in temperatuur te vermijden. Als het kan, vermijd dan plaatsen als zolder, kelder of garage.

TIP 2

Plaats boeken- en archiefkasten bij voorkeur tegen een binnenmuur van het huis. Een buitenmuur is altijd vochtiger en kouder. Ook boekenrekken onder leidingen en goten maken de kans op waterschade groter. Als er archiefdozen in de kelder moeten staan, zet deze dan niet op de grond, maar zo'n 10 à 20 centimeter hoger.

TIP 3

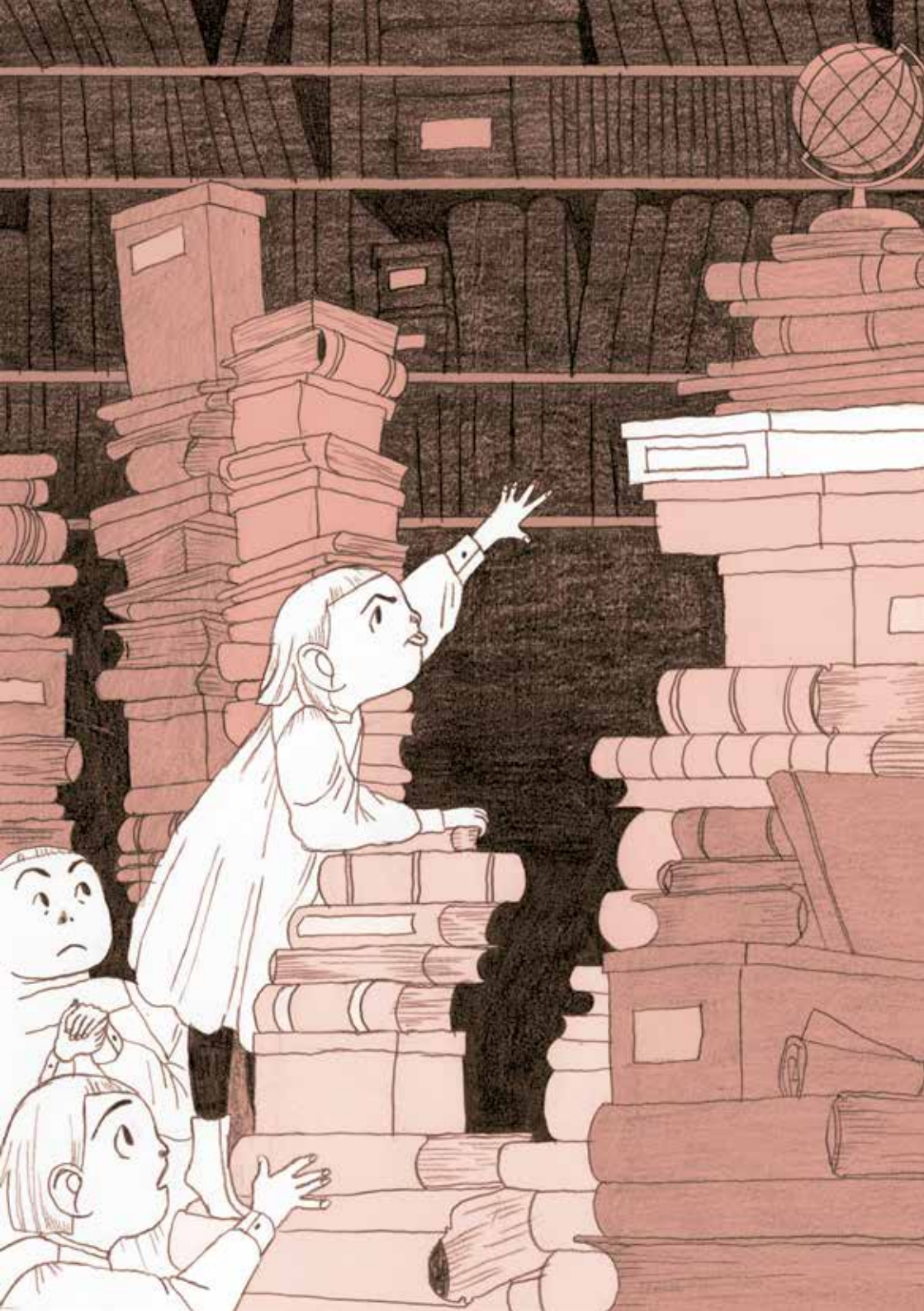
Het is beter om documenten niet te veel met zon- of tl-licht in aanraking te laten komen. Uv-straling doet papieren vergelen en brozer worden.

TIP 4

Stof is ook voor papier schadelijk. Een (zuur-vrije) doos biedt de beste bescherming tegen stof.

TIP 5

Video's, geluidsbanden en grammofoonplaten verdragen geen al te grote temperatuurschommelingen. Ze zijn een langer leven beschoren wanneer ze ver weg van zonlicht en magnetische velden – afkomstig van bijvoorbeeld elektrische apparaten en transformatoren – worden bewaard.

TIP
6

Nietjes en paperclips gaan op den duur roesten. Plakband en post-its zijn schadelijk voor papier. Het is raadzaam om ze te verwijderen voor je documenten opbergt.

TIP
7

In speciale zuurvrije omslagvellen, zuurvrije kartonnen dozen of in plastic hoesjes van melinex blijven documenten het langst in een optimale conditie. Gewone kartonnen mappen en dozen voldoen tot op zekere hoogte ook, maar classeurs of ordners, ringmappen en gewone plastic hoesjes of mapjes zijn ronduit schadelijk voor de documenten.

TIP
8

Foto's kunnen het best liggend en bij voorkeur in melinex hoesjes worden bewaard. Bewaren in papier kan ook, maar dan het liefst in (zuurvrije) enveloppen. Gebruik zeker geen plastic hoesjes.

TIP
9

Bewaar platen, cassettes, cd's, video- en geluidsbanden bij voorkeur rechtopstaand in kartonnen dozen.

TIP
10

Affiches en andere grote stukken papier, zoals grote schetsen, overzichten en diploma's, kunnen het beste plat of opgerold worden bewaard. (Zuurvrije) kokers vormen een goede en relatief goedkope oplossing. Let er vooral op dat je de stukken niet vouwt; in de ingesleten plooï kunnen ze later makkelijker scheuren.

TIP
11

(Zuurvrij) conserveeringsmateriaal is te koop in de betere papierhandel.

Neem een kijkje op deze sites:

www.depotwijzer.be/papier

www.si.edu/mci/english/learn_more/taking_care/care_painting.html

(Tips van het Smithsonian American Art Museum over hoe om te gaan met kunstwerken en andere objecten.)

www.projecttracks.be

(Meer tips om je beeld- en geluidsmateriaal te bewaren.)

www.faro.be/verzekerde-bewaring

(In het bijzonder 'Boeken en boekbanden'.)

TIP
12

Audiovisueel materiaal kan omgezet worden naar meer duurzame formaten. Laat die omzetting of digitalisering van beeldmateriaal bij voorkeur uitvoeren door een gespecialiseerd bedrijf.

TIP
13

Papier, foto's en audiovisueel materiaal restaureren is werk voor specialisten. Het Letterenhuis, de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience en FARO kennen de adressen.

ZUUR, EEN GAT IN JE CULTUUR

Verzuring is een tikkende tijdbom in papieren erfgoedcollecties. Wat kunnen wij doen om ons erfgoed tegen de tand des tijds te beschermen? Waarom vergeelt een krant na enkele dagen zon op de vensterbank? Hoe komt het dat een krant uit 1940

er veel slechter aan toe is dan een boek uit 1650? Waarom treedt verzuring op en hoe werkt het? Verzuring van papieren erfgoedcollecties is dus een permanente bezorgdheid van verzamelaars, erfgoedbibliotheeken en andere collectiebeheerders.

Papier verspreidde zich over de hele wereld vanuit China, waar het 2.000 jaar geleden werd uitgevonden. Papier is een organisch vlechtwerk van plantaardige vezels. De vezels ontstaan door het langdurig weken, stampen en malen van de grondstoffen tot een brij. Met water wordt de brij een papierpulp, die op een vlakke zeef wordt aangebracht. Na ontwatering ontstaat een vervulde vezelmassa: papier.

De uitvinding van de boekdrukkunst in Europa deed de vraag naar papier spectaculair stijgen in het midden van de 15de eeuw. Tegen het einde van de 19de eeuw is papier een goedkoop massaproduct

geworden. De vezels van mechanisch geproduceerde houtpulp zijn kort en beschadigd omdat ze langer gemalen worden dan de lommen die tot dan werden gebruikt. Het met houtpulp bereide papier is dus van een veel mindere kwaliteit. Bovendien werd ook steeds meer gebruikgemaakt van chloor om het papier te bleken en werden chemicaliën toegevoegd om de korte papiervezels aan elkaar te kleven. Die chemicaliën blijven in het papier achter en maken er zuren aan. Dat maakt dat het papier langzaam verzuurt. Die verzuring begint met de verkleuring van de randen, later ook van het midden. Het papier verliest zijn soepelheid en sterkte, wordt bros en valt in pulver uiteen. Een ander typisch kenmerk van verzuring is een azijnachtige geur.

Dit natuurlijke verouderingsproces van papier en de daaropvolgende schade is onomkeerbaar, maar verloopt onder normale omstandigheden zeer traag. Belangrijke factoren die een versnelde degradatie van papier kunnen veroorzaken, zijn omgevingsfactoren als lucht, licht, vocht, temperatuur en de mens zelf. Zo veroorzaken voortdurende schommelingen in temperatuur en luchtvochtigheid herhaaldelijk zwellen en krimpen van het papier, waardoor ten slotte het papier gaat scheuren.

BITS & BYTES LEESBAAR HOUDEN

Is de leesbaarheid van tekstbestanden door de snelle digitale evoluties voor altijd verloren? In welk formaat kan ik mijn bestanden het beste opslaan? Hoe vind ik de foto terug die ik na dat weekend aan zee via mail heb ontvangen? Moet ik mijn e-mails afdrukken? Hoe zit het nu eigenlijk met de overlevingskansen van mijn harde schijf, cd-roms en dvd's?

Back-up en spreid het risico

Persoonlijke papieren en foto's kunnen met een minimum aan zorg de eeuwen trotseren. Maar de digitale equivalenten van die waardevolle documenten gaan helaas geen honderden jaren mee. Zelfs geen tien jaar. De bits en bytes waaruit een digitaal document bestaat, kunnen alleen maar gelezen worden met de juiste hard- en software, die razendsnel evolueert.

TIP
14

Maak op vaste tijdstippen een veiligheidskopie van je bestanden, bij

voorkeur op verschillende media. Risicospreiding is belangrijk voor de langetermijnbewaring. Op die manier vermijd je afhankelijkheid van specifieke producenten, hardwarecomponenten en softwareversies. Er bestaan automatische back-upsystemen die de bestanden geregeld naar een externe harde schijf kopiëren. De belangrijkste bestanden kunnen dan ook nog eens op

andere dragers zoals cd of dvd worden opgeslagen.

TIP
15

Bits en bytes hebben de neiging 'omver te vallen'. Informatie op harde schijven, cd-rom's of dvd's gaat na een tijd fouten vertonen. Controleer dus geregeld de integriteit van bits en bytes. Daarnaast is het nuttig de informatie op optische media iedere vijf à tien jaar naar het laatste algemeen gebruikte formaat te over te zetten.

Meer weten?

Neem een kijkje op deze sites:

www.projectceest.be/wiki/Richtlijnen

www.paradigm.ac.uk (Site van 'The Personal Archives Accessible in Digital Media Project', met heel concrete cases en richtlijnen.)

Heb je een cassette, spoel, videoband, plaat of filmrol in handen en weet je niet welk type het is of hoe je het kan afspeelen? Kenjedrager.be weet raad!

Via www.faro.be vind je ook een heleboel initiatieven en publicaties over het hoe, waarom en wanneer van digitaliseren.

Een algemene, zeer leesbare brochure is **Hebben en houden. Tips om je erfgoed gezond te houden**, verschenen naar aanleiding van de Erfgoeddag in 2005. Deze 'Tante Kaat-brochure' vertelt hoe je voor huis-, tuin- en keukenerfgoed zorgt. Je vindt er tips over hoe je erfgoed, jouw geërfde goed, in optimale omstandigheden bewaart, onderhoudt en herstelt. En over hoe je het beschermt tegen allerlei gevaren. <https://faro.be/publicaties/hebben-houden-tips-om-je-erfgoed-gezond-te-houden-tante-kaat>

Gebruik open source formaten

TIP
16

Zet belangrijke tekst- en fotobestanden om naar gedocumenteerde en niet-producentgebonden formaten als PDF, TIFF en JPEG. De broncode van bijvoorbeeld PDF is gratis beschikbaar en het formaat wordt wereldwijd geaccepteerd. Digitaal geluid wordt bij voorkeur gearchiveerd als WAVE-bestand, digitale beelden als MXF-bestand.

TIP
17

Vermijd het gebruik van compressie en wachtwoorden. Zo blijven bestanden langer toegankelijk.

TIP
18

Bewaar e-mails in een klassement op de harde schijf. De meeste mailprogramma's zijn voorzien van een functie om mails te exporteren en te bewaren op een harde schijf of cd. De berichten kunnen worden bewaard als .eml, .msg of .txt, afhankelijk van de e-mailsoftware. E-mail omzetten naar een XML-formaat is een goede oplossing voor langetermijnbewaring.

Benoemen en klasseren

TIP
19

Maak een overzichtelijke mappenstructuur met betekenisvolle bestandsnamen. Geef foto's, filmpjes en tekstbestanden een naam zodat ze later makkelijk terug te vinden zijn. Neem in de bestandsnaam ook de versie op, bijvoorbeeld v_1.0 of v_DEF.

TIP
20

Een betekenisvolle naam is een begin, maar hoe meer informatie er over het document wordt toegevoegd, hoe makkelijker de documenten terug te vinden en te identificeren zijn. Aan een fotobestand kan je bijvoorbeeld plaats, datum en een korte beschrijving toevoegen, zoals 20190316_Antwerpen_Nottebohmzaal_studiedag.

STRIPERFGOED OVERDRAGEN?

“ In an archival repository, your archive will reveal a personal perspective on your life, work and environment for posterity; it will combine with the mementos of your contemporaries, forbears and successors to provide personal and historical insights into past times.

— **The Personal Archives Accessible in Digital Media (paradigm) project**

www.paradigm.ac.uk

NEEM
CONTACT
MET
ONS OP!

Het striperfgoedbeleid in Vlaanderen is in volle ontwikkeling. In deze brochure hebben we noodgedwongen niet alle relevante onderwerpen – zoals juridische (auteurs- en successierechten) en fiscale kwesties – kunnen aansnijden. Zit je met een vraag, of weet je niet waarheen met uw spullen? Neem dan zeker contact op.

“ Toen Mazure kort daarna even in Nederland was, bezocht hij de plek waar zijn verhalen waren ondergebracht. Hij zag zijn tekeningen liggen in een geklimatiseerd magazijn, naast handschriften van Vondel en Hooft. Dat enthousiasmeerde hem zo dat hij besloot al zijn andere overgebleven tekeningen aan de universiteitsbibliotheek van Amsterdam te schenken. Daardoor worden sinds 1972 vrijwel alle originele ‘Dick Bos’-verhalen bewaard in Nederlandse magazijnen. Ze hebben al vaak geschitterd op tentoonstellingen of werden gebruikt voor heruitgaven.

— **Jos van Waterschoot**

‘Dick Bos, Detective en juijtsuivechter’,
Stripgids #4, oktober 2018

Letterenhuis

letterenhuis@antwerpen.be

Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience

consciencebibliotheek@antwerpen.be

FARO

info@faro.be

Stripgids

info@stripgids.org

WIE ZIJN WIJ?

“ Alle opslagplaatsen van het geheugen en de memorie moeten voor eeuwig als forten van de geest blijven bestaan. De snijwonden, schrammen en kneuzingen, de hechtingen en wervels, tot het stuitbeen toe!, van al die levenslopen, die afdrukken ervan, zij mogen niet vernietigd worden in de laai van het al vergeten.

— **Pjeroo Robjee**

Zuurvrij 5, Letterenhuis 2003

1

Midden in de bruisende Antwerpse binnenstad ligt de **Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience**. Ze bewaart en verzamelt al meer dan vijf eeuwen Vlaams cultureel erfgoed, waaronder ook de Vlaamse strip. In de leeszaal snuister je in meer dan 1,5 miljoen items – van oude drukken, over historische kranten en tijdschriften, tot recente publicaties. Je kunt ze op papier, op microfilm of digitaal raadplegen.

Al even indrukwekkend als de uitgebreide, waardevolle en vaak unieke collectie van de Erfgoedbibliotheek is de Nottebohmzaal. Deze prachtige, historische bibliotheekruimte – naast boekenmagazijn ook tentoonstellingszaal – steelt het hart van iedereen die er binnenstapt. Deze verborgen parel laat zich graag ontdekken tijdens een publieksactiviteit of rondleiding.

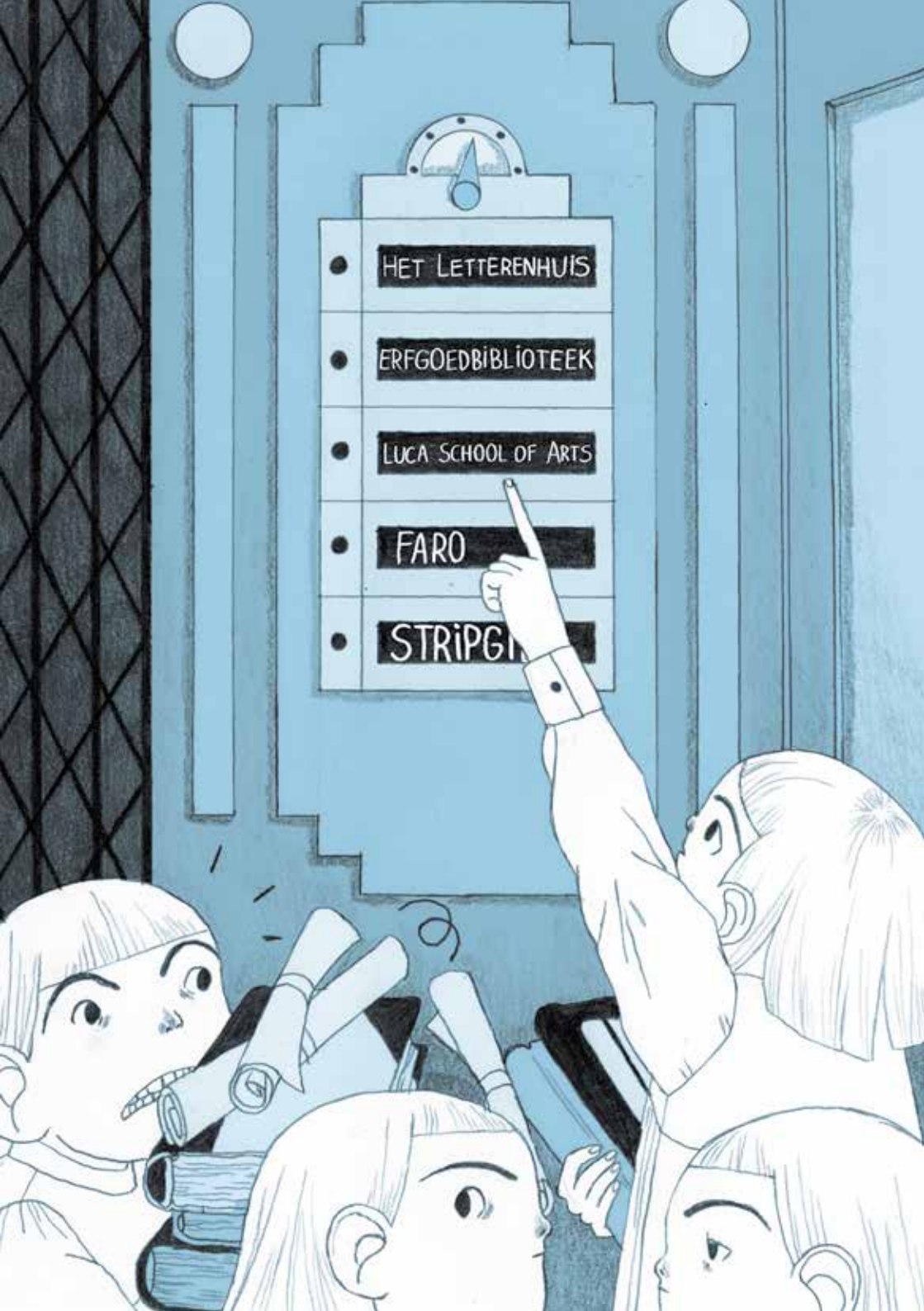
— www.consciencebibliotheek.be

2

Het **Letterenhuis** is het centrale literatuurarchief van Vlaanderen. Als ‘geheugen van de Vlaamse literatuur’ verzamelt, bewaart en ontsluit het Letterenhuis het archivalische en documentaire erfgoed van Vlaamse schrijvers, maar ook van individuen en organisaties die actief zijn binnen de literatuur, zoals vertalers, illustratoren en uitgeverijen.

Correspondenties, handschriften en persoonlijke documenten vormen het bronnenmateriaal bij uitstek voor onderzoek, teksteditie, biografie en literatuurgeschiedenis. Bezoekers kunnen via de literaire databank van het Letterenhuis de collectie online bekijken en in de leeszaal documenten opvragen en raadplegen.

— www.letterenhuis.be

HET LETTERENHUIS

ERFGOEDBIBLIOTEEK

LUCA SCHOOL OF ARTS

FARO

STRIPG...

3

LUCA School of Arts is dé kunsthogeschool in Vlaanderen en een referentie in het hoger kunstsonderwijs.

LUCA bundelt de kracht en expertise van vijf gerenommeerde instellingen op evenveel campussen verspreid over Brussel (Sint-Lukas Brussel en Narafi), Genk (C-mine), Gent (Sint-Lucas Gent) en Leuven (Lemmens). Met een ruime waaier aan professionele en academische opleidingen, met meer dan vijftig studietrajecten in Audiovisuele Kunsten en Technieken, Beeldende Kunsten en Vormgeving, Interieurvormgeving, Bouwkunde, Productdesign, Muziek en Drama is LUCA een unicum in Vlaanderen.

www.luca-arts.be

4

Strippgids is hét kennisknooppunt over het actuele beeldverhaal en het striperfgoed in Vlaanderen. Strippgids stimuleert de verwondering, de nieuwsgierigheid, de kennis, de creativiteit en het lees- en kijkplezier bij lezers en stripmakers. Daarnaast verbindt Strippgids ook het stripbedrijf, de cultuursector en de brede samenleving.

Het gelijknamige, halfjaarlijkse magazine is ongetwijfeld het bekendste uithangbord van de organisatie, naast de uitreiking van de Bronzen Adhemar. Met die begeerde trofee wordt elke drie jaar een Vlaamse stripmaker bekroond.

www.strippgids.org

“ Ik nam een onwrikbaar besluit: het archief was door een puur toeval letterlijk boven water gekomen en zo zou het blijven. In dergelijke gevallen trek ik kloekke conclusies: ofwel een jerrycan benzine erover, ofwel vroom proberen te denken aan woorden als ‘Ons Cultureel Patrimonium’.

Jef Geeraerts

Eleonore Vigenon, De spoken van Jef Geeraerts, Antwerpen 2007

5

FARO is het steunpunt voor het roerend en immaterieel cultureel-erfgoedveld in Vlaanderen en Brussel. FARO ondersteunt de cultureel-erfgoedorganisaties en -gemeenschappen in Vlaanderen en Brussel. Concreet wil dat zeggen dat het steunpunt:

- collectiebeheerders met raad en daad bijstaat in de zorg voor hun collecties.
- de deskundigheid van professionele én vrijwillige erfgoedwerkers bevordert.
- advies en begeleiding verleent.

- overleg en samenwerking stimuleert, ook over de grenzen heen.
- nieuwe erfgoedpraktijken ontwikkelt.
- onderzoekt, informeert en publiceert.
- bemiddelt tussen overheden en het veld.
- het cultureel erfgoed bekendmaakt bij een breed publiek. Zo organiseert FARO jaarlijks de Erfgoeddag.
- bijdraagt aan een diverse, inclusieve en duurzame samenleving.

FARO is er dus voor jou, als vuurtoren voor het cultureel erfgoed.

www.faro.be

COLOFON

De Schitterende Schat. Over het wat, waarom en hoe van het stripvergoed. Praktische tips voor stripmakers en verzamelaars is verschenen naar aanleiding en in het kader van de eerste fase van het onderzoek van Stripgids naar het Vlaamse (toekomstige) stripvergoedbeleid.

Redactie

De tekst van deze brochure is grotendeels overgenomen (en verder aangevuld) uit *Zonder jurk niets om te doen opwaaien, een gids over archiveren, met praktische tips voor schrijvers en verzamelaars* van het Letterenhuis, uit 2010. Die gids werd destijds samengesteld door Lies Galle, Isabelle van Ongeval, Jan Robert en Jan Stuyck.

Eindredactie

Petra Goovaerts, Jasper Mispelters en Tom Wouters

Met dank aan

De leden van de stuurgroep van het onderzoek: Roel Daenen (FARO), Pascal Lefèvre (LUCA School of Arts), Jan Robert (Letterenhuis), Dirk Van Duyse (Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience), Gregory Vercauteren (FARO) en Evelien Verschueren (onderzoeker Stripgids). Grote dank ook aan iedereen die het onderzoek mogelijk heeft gemaakt en er in de toekomst nog aan verder zal werken.

Coördinatie

Roel Daenen

Vormgeving

Pjotr.be

Illustraties

Mathilde Van Gheluwe mathilde-vg.tumblr.com

Druk

Leieland, Gent.

Gedrukt op milieuvriendelijk, FSC-gecertificeerd papier

© Alle rechten voorbehouden. Behoudens de uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande en schriftelijke toestemming van de auteurs.

Op 5 juli [1949] schrijft Hergé vanuit [het Zwitserse] Gland: "Mijn beste Marcel, je weet hoeveel ik van mijn vak hield." De verleden tijd geeft aan dat hij het gehad heeft. "Kuifje is voorbijgestreefd. Zijn succes interesseert me niet langer."

Geert Sels

De Standaard, 19 februari 2015

"Je hebt die originele platen nog regelmatig nodig. Hier gaat geen enkele originele plaat meer naar buiten! Als ze klaar is, scannen we de plaat in, en dan wordt die digitaal ingekleurd ... Vroeger werden de albums nog op een schijfje gezet, maar nu hoeft zelfs dat niet meer. Alles komt via de kabel gewoon bij de uitgeverij terecht. Met andere woorden: de uitgeverij heeft niks meer te maken met originele platen. En naar ik hoor vinden ze dat maar goed ook. Ik heb een digitaal archief, en ik heb meerdere kopieën. Eentje zit in de kluis van de bank. En we zullen eens moeten onderzoeken of er een duurzame oplossing is. Want ook digitale bestanden zijn aan verval onderhevig."

Merho

FARO. Tijdschrift over cultureel erfgoed, juni 2014

Blake et Mortimer ont-ils été trahis? Quel rôle opaque jouent les galeristes et les experts dans la fuite des originaux? Les collectionneurs ont-ils le droit de posséder et d'exposer ces trésors? Nous avons passé le testament et les archives de Jacobs à la loupe, rencontré les anciens administrateurs de sa Fondation, interrogé les collectionneurs, questionné les marchands d'art. Par testament, le créateur de Blake et Mortimer avait confié la garde de ses originaux à une Fondation portant son nom afin d'éviter la dispersion anarchique de son œuvre ou la mainmise sur celle-ci par certains affairistes de la bande dessinée. Il avait fait don à sa Fondation de tous ses "originaux, dessins tableaux, quels qu'ils soient", jusques et y compris ceux qui ne "se trouveraient pas encore en lieu sûr dans le coffre".

Daniel Couvreur

Le Soir, 16 september 2017

